

ANTI-PESTPROTOCOL

Werkwijze op KBS Panta Rhei

Anti-pest coördinator

Kimberly van Gemonen (k.vangemonen@bspantarhei.nl)

Inhoudsopgave

<u>Inleiding anti-pestprotocol</u>	2
<u>Plagen</u>	2
<u>Pesten</u>	2
<u>Signalen van pesten kunnen zijn;</u>	2
<u>Schema anti-pestprotocol</u>	3
<u>Cyberpesten</u>	4
<u>Checklist bij cyberpesten</u>	4
<u>Bijlage 1: Checklist pestaanpak Pirouette</u>	6
1. <u>De W's invullen Wat speelt er? (wie, wat ,waar ,wanneer, waarom enz.)</u>	6
2. <u>De groep/klas:</u>	8
3. <u>De groepsleerkracht(en)</u>	10
4. <u>De A's invullen (ACTIE naar direct betrokkenen: gepeste, pester, meelopers)</u>	11
5. <u>De O van ondernomen acties naar de ouders</u>	12
6. <u>Ondernomen acties naar de groep/klas</u>	13
7. <u>Zorg</u>	14
8. <u>Anti-pestcoördinator</u>	16
9. <u>Extra:</u>	18
10. <u>Ouderformulier gepeste leerling</u>	19
11. <u>Toezeggingen ouder van gepeste leerling</u>	20
<u>Bijlage 2: Peers inzetten tegen pesten</u>	21
<u>Bijlage 3: Oeps formulier onderbouw</u>	22
<u>Bijlage 4: Oeps formulier bovenbouw</u>	24
<u>Bijlage 5: Nadenkformulier</u>	26
<u>Bijlage 6: Herstelrecht</u>	27
<u>Bijlage 7: No blame handleiding</u>	28
<u>Bijlage 8: Tips voor een positieve groep in geval van pestgedrag</u>	32
<u>Bijlage 9: Gouden weken</u>	37

Inleiding anti-pestprotocol

Dit is het Anti-pestprotocol van KBS Panta Rhei. Hierin beschrijven wij hoe wij omgaan met het voorkomen en oplossen van pestsituaties op onze school.

Als er sprake is van een pestsituatie is het belangrijk het onderscheid te maken tussen plagen en pesten.

Plagen

Als er sprake is van plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is er minder sprake van machtsongelijkheid. Plagen is meer bedoeld om elkaar aan het lachen te maken. De bedoeling is veel minder om iemand buiten te sluiten.

Ook is het belangrijk dat kinderen het verschil leren tussen plagen en een conflict.

Plagen kan leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Op de Panta Rhei worden kinderen gestimuleerd hun conflicten eerst zelf op te lossen. De leerkrachten oefenen met de kinderen hoe ze dit kunnen aanpakken.

Pesten

Pesten is van een andere orde. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid en is vaak gericht op een persoon. Dat is het grote verschil met plagen.

Pesten is weloverwogen. Het gebeurt niet per ongeluk of spontaan en het is ook geen gevolg van uitlokking. We spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen
- Het is herhaaldelijk en langdurig. Het gebeurt door een of meerdere leerlingen
- Er is verschil in macht tussen pester en gepeste

Pesten is iets wat veel voorkomt. Het ontstaat vaak in een groep waar het groepsklimaat niet goed is. In dergelijke groepen is er sprake van een strijd om de macht. Of het kan zijn dat kinderen elkaar niet kennen of onvoldoende kennen. Dit kan voorkomen worden door de eerste weken van het nieuwe schooljaar te gebruiken om een positief groepsklimaat te laten ontstaan. Dit kan door spelletjes, samenwerkingsopdrachten met steeds een andere groepsleider en door gesprekken (zie bijlage 8). Kinderen moeten leren dat ze rekening moeten houden met elkaar, dat iedereen verantwoordelijk is voor een fijne klas. Ook is het belangrijk dat iedereen zich zelf kan zijn en dat anderen dat ook kunnen zijn. De zorg voor elkaar staat centraal. Niemand wordt buiten gesloten. Als er toch signalen komen van pesten grijpen we snel in zoals beschreven in dit protocol.

Signalen van pesten kunnen zijn;

- Een leerling is vaak afwezig of ziek
- Een leerling wil niet graag naar school
- Een leerling slaapt niet goed
- Een leerling wordt door medeleerlingen aangesproken met een bijnamen
- Een leerling wordt uitgelachen op een spottende en onvriendelijke manier
- Een leerling wordt regelmatig als laatste gekozen bij het indelen van groepjes of het samenwerken

- De resultaten van de leerling worden minder
- Een leerling is vaak alleen tijdens pauzes
- De leerling is ruim voordat de les begint aanwezig en blijft na de les hangen

In het schema staan verschillende manieren om hulp te bieden aan het gepeste kind. Na melding bij de anti-pestcoördinatoren start deze samen met de leerkracht het traject. Hierbij wordt in samenspraak besloten welke aanpak het beste bij de situatie, het kind en de groep past. Elke situatie is anders, dus daarom kan de aanpak verschillen.

Schema anti-pestprotocol

Legenda schema:

Signalering pestgedrag
Leerkracht
Directie
Antipestcoördinator
Geen pesten

Cyberpesten

Pestincidenten op de basisschool gebeuren vaak digitaal. Deze pesterijen beginnen al in groep 5. Zo maken kinderen bijvoorbeeld valse accounts aan op Facebook. Ze doen dan net alsof zij een leerkracht of een ander kind zijn. Ook worden kinderen regelmatig tegen elkaar opgestookt via een groepsapp of de beheerder gooit andere kinderen ineens uit de app. Uit onderzoek is gebleken dat 80% van de leerlingen online pestincidenten niet meldt.

Om de kinderen uit je groep media-wijs te maken kun je werken met het Kwink katern 'Mediawijsheid'. Dit gaat niet specifiek over cyberpesten maar dit kun je er wel bij bespreken.

Checklist bij cyberpesten

- Gesprek met het gepeste kind en zijn/haar ouders om zicht te krijgen op de zaak. Maak kopieën van cyberpesterijen. Zorg dat de ouders van de getroffen leerling het bewijs bewaren. Schakel hiervoor (eventueel) de ICT-coördinator in. De anti-pestcoördinator adviseert praktische online-maatregelen aan het gepeste kind en zijn/haar ouders. Als er ongewenste beelden van de leerlingen rondgaan op sociale media, stuurt de anti-pestcoördinator een bericht aan www.meldknop.nl voor het verwijderen van het materiaal. De anti-pestcoördinator laat www.helpwanted.nl zien aan het gepeste kind en zijn/haar ouders. Daar staat concrete informatie over wat te doen in geval van digitale narigheid. De anti-pestcoördinator attendeert het gepeste kind en zijn/haar ouders op de mogelijkheid om melding/aangifte te doen van strafbare feiten. Denk hierbij aan discriminatie, smaad, bedreiging, stalking en kinderporno voor pesters van 12 jaar en ouder. Hierbij is bewijsmateriaal nodig (screenshots).
- De anti-pestcoördinator laat de ICT-coördinator pesters opsporen via het @dres (account, mailadres, enz.) bij de bewuste post/chat/filmpjes.
- Als de pesters bekend zijn, confronteert de groepsleerkracht/directie de pesters en hun ouders met de geprinte chats/posts/beelden. De pesters moeten het beeldmateriaal uit hun eigen telefoon/laptop verwijderen.
- De anti-pestcoördinator activeert met de groepsleerkracht het anti-pestprotocol fase 1, 2 of 3 afhankelijk van de ernst van het incident. Er wordt afgesproken wat de pesters gaan laten zien aan gedragsverandering.
- De leerkracht/directie legt de pesters en de meelopers een (pedagogisch verantwoorde) straf op.
- De groepsleerkracht/directie spreekt ook verspreiders/reageerders aan op hun gedrag. Ook hier moet het materiaal door hen verwijderd worden. Verdere verspreiding wordt verboden.
- De groepsleerkracht organiseert herstelrecht (pesters-gepeste) en/of no blame (zie bijlage 5 en 6).
- De groepsleerkracht/directie spreekt de klas waar het gepeste kind in zit toe. Zij doen beroep op hun empathie. *Maatje/ Peer, Steungroep* kan ingezet worden.
- De groepsleerkracht/ anti-pestcoördinator zorgt voor een warme en zorgvuldige re-integratie van het kind (*Steungroep*).

- De gedragsspecialist begeleidt het gepeste kind. Hij/zij geeft feedback op gedrag en ondersteunt in stappen naar weerbaarheid. *Straalmoment* wordt georganiseerd waarin het gepeste kind zijn/haar talenten laat zien.
- De groepsleerkracht organiseert, waar nodig, relatieherstel tussen de ouders van het gepeste kind en het pestende kind. Indien noodzakelijk kan de IB-er hierbij hulp bieden.
- De groepsleerkracht werkt aan een positief klasklimaat in de klas waar gepest is. Eventueel worden hier deskundigen voor ingezet. De bedoeling is dat de “omstanders” geactiveerd worden.
- De school organiseert een ouderavond, gepresenteerd door leerlingen voor alle ouders van de betreffende groep over pesterijen via sociale media.
- De groepsleerkracht/directie legt afspraken vast tussen school en ouders om het smartphonegebruik van hun kind te controleren en te bespreken.
- De groepsleerkracht monitort het gedrag van de pesters. Als de pesters hun gedrag niet wijzigen binnen het gestelde termijn, treedt anti-pestprotocol fase 3, 4 en eventueel 5 en 6 in werking.
- De anti-pestcoördinator houdt de vinger aan de pols bij de ouders van het gepeste kind en kijkt of het probleem is verholpen.
- De anti-pestcoördinator stelt beleids- en praktische maatregelen voor op school om kinderen bewust te maken van (en verantwoordelijk voor) hun smartphone, iPad enz. Hiervoor kan *Whatshappy* ingezet worden (zie bijlage 9).

Bijlage 1: Checklist pestaanpak KBS de Panta Rhei

1. De W's invullen Wat speelt er? (wie, wat ,waar ,wanneer, waarom enz.)

a. Wie wordt gepest?

b. Wie pest(en)?

c. Waarom wordt gepest?

d. Wie loopt mee/moedigt aan?

e. Hoe (in welke vorm) wordt gepest/ Wat gebeurt er precies?

f. Waar wordt gepest? (in de klas, in de vrije ruimte, bij gym, route school-huis...)

g. Sinds wanneer wordt gepest?

h. Is dit pestprobleem bekend?

i. Zijn er al acties ondernomen? (zie onder 4,5,6,7)

j. Wat zeggen de gedragsregels van de school over dit gedrag (wat is de regel en wat is de bijbehorende sanctie?)

k. Is er sprake van strafbare feiten?

2. De groep/klas:

a. In welke groep vinden de pesterijen plaats?

b. Hoe is de sfeer in de groep?

c. Is de sfeer in de groep veranderd en zo ja waardoor?

d. Wat voor leerlingen zitten er in de groep?

e. Hoe reageren de leerlingen op elkaar?

f. Wat zijn de vaardigheden van de leerlingen op cognitief en sociaal gebied?

g. Wie zijn de leiders?

h. Zijn de regels en afspraken in de groep duidelijk?

i. Hoe is de relatie tussen de groep en de leerkracht /mentor

j. Zijn er bijzondere omstandigheden van buitenaf (bijv. conflicten in de wijk/culturele of sociale verschillen....)?

k. Zijn er specifieke individuele problemen van de leerlingen?

l. Is het pestgedrag een nieuw probleem of bestaat het al jaren?

m. Als pesten een oud probleem is, hoe komt dat dan?

3. De groepsleerkracht(en)

- a. Wat is de rol van de groepsleerkracht/mentor binnen het “pestsysteem”?

- b. Heeft de groepsleerkracht begeleiding/hulp nodig voor het begeleiden van het groepsproces in zijn/haar klas?

4. De A's invullen (ACTIE naar direct betrokkenen: gepeste, pester, meelopers)

Ondernomen actie naar gepeste leerlinge/pester/meelopers

door.....(groepsleerkracht/mentor/.....)

- a. Zelfstandig gesprek tussen gepeste en pester, zonder volwassenen om samen tot oplossingen te komen. **Datum:**
- b. Gesprek groepsleerkracht met alleen de gepeste (steunend/spiegelend).
Datum:
- c. Gesprek groepsleerkracht met de pester (corrigerend) gericht op gedragsverbetering.
Datum:
- d. Gesprek groepsleerkracht met de meelopers (corrigerend) gericht op gedragsverbetering.
Datum:
- e. Probleemoplossend gesprek met gepeste en pesters o.l.v....., gericht op concrete afspraken binnen verbetertermijn. **Datum:**
- f. Peermediation tussen pester en gepeste. **Datum:**
- g. Herstelrecht tussen gepeste en pester/meelopers o.l.v.
Datum:
- h. Maatje(s) uit (hogere) klas aanstellen voor de gepeste.
Datum: **Naam Maatje:**
- i. Steungroep/No-blame-samenstellen ten bate van gepeste o.l.v.
Datum:
- j. Hoor en wederhoor van gepeste en pester door de schoolleiding.
Datum:
- k. Straf voor pester en meeloper(s) door de schoolleiding. **Datum:**
Straf:
- l. Protocol stap 1-5 (eindresultaat verwijdering pester) in werking gezet.
Datum:
- m. Anders.....

5. De O van ondernomen acties naar de ouders

a. Ouders van de gepeste geïnformeerd over pesterijen op
.....(datum) door.....; hun reactie

b. Ouders van de pester geïnformeerd over pesterijen op
.....(datum) door..... hun reactie

c. Ouders van de meelopers geïnformeerd over pesterijen op
.....(datum) door.... hun reactie

d. Hoe is de relatie tussen school en deze ouders?

e. Is er onderling contact tussen de deze ouders?

f. Staan deze ouders open om pesten te bespreken/ zijn zij bereid zich er voor in te zetten?

6. Ondernomen acties naar de groep/klas

a. Afnemen enquête/thermometer

b. Klassenobservatie

c. Kring-/Groepsgesprek over pesten

d. Omgangsregels maken/aanscherpen

e. Oplossingsgerichte aanpak: van een 5 naar een 7+

f. Les/spelletje (Pestpiramide bouwen, Kwartetten, Roddel remmen, Roze regels, Gedragen gedrag, It's up to you,)

g. Lessenserie over pesten (DVD Spijt met lessen)

h. Anti-pestproject

i. Presentatie door de gepeste leerling

j. Sociogram/ stoeltjesdans.nl

k. Zijn er contacten met externe organisaties voor het aanpakken van dit pestgedrag?

7. Zorg

a. Wat weten we van de gepeste leerling?

b. Is hulp/begeleiding nodig? Zo ja welke? (SoVa, vriendschap sluiten, weerbaarheid, negeren, slachtoffergedrag stoppen?.....)

c. Wie verzorgt dit? (ib'er, leerlingbegeleider, schoolmaatschappelijk werk, specialist..)

d. Zijn er bijzonderheden inzake de thuissituatie/de ouders van de gepeste leerling? (leerling dossier). Zorgteam inschakelen?

e. Wat weten we van de leerling(en) die pest(en)? *Zijn de pesters / meelopers "stakkers" (begeleiding) of "rakkers" (grenzen)* (leerling dossier/leerlingvolgsysteem).

f. Is begeleiding/hulpverlening nodig? Zo ja welke? (SoVa, anti-agressie,.....)

g. Wie verzorgt dit? (ib-er, leerlingbegeleider, schoolmaatschappelijk werk, specialist..)

h. Zijn er bijzonderheden inzake de thuissituatie/de ouders van de leerling(en) die pest(en)?
(leerling dossier) Zorgteam inschakelen?

8. Anti-pestcoördinator

Anti-pestcoördinator heeft analyse gemaakt van de pestsituatie en een samenhangende aanpak opgesteld op.....

- a. Anti-pestcoördinator geïnformeerd over pesterijen en aanpak
door op (datum).
Kennismakingsgesprek anti-pestcoördinator met gepeste leerling en zijn/haar ouders. Overzicht
geven van acties die de school inzet om pesten te stoppen op
.....(datum).
- b. Leerkracht voert na 14 dagen vanaf datum A gesprek met gepeste leerling en ouders
.....(datum). *Vervolgafspraken maken en registreren.* Informatie terugkoppelen
aan APC.
- c. na 4 weken vanaf datum A, gesprek door APC met gepeste leerling en ouders, na overleg met
ouders op(datum). *Vervolgafspraken maken en registreren.* . Informatie
terugkoppelen aan groepsleerkracht.
- d. na 8 weken vanaf datum A gesprek door APC met gepeste leerling en ouders en leerkracht op
.....(datum). *Vervolgafspraken maken en registreren.*
- e. Wijzigen pesters hun gedrag niet binnen de gestelde termijn, dan schakelt de anti-
pestcoördinator de schoolleiding in. De schoolleiding zegt pesters en hun ouders de wacht aan en
worden de laatste stappen van het protocol in werking gezet.

9. Extra:

- a. Zijn de ouders van de gepeste leerling tevreden over de aanpak van de school? Zo nee, willen zij een klacht indienen? Een klacht bij het bestuur? Een klacht bij de klachtencommissie (met ondersteuning van de vertrouwenspersoon)?

- b. Betreft het pestgedrag strafbare feiten? Zijn de pesters en meelopers ouder dan 12 jaar? Willen de ouders melding/aangifte doen bij de politie?

- c. Willen de ouders schade verhalen op de WA-verzekering van de (ouders van de) pesters of de WA-verzekering van de school eventueel via een civiele procedure?

10. Ouderformulier gepeste leerling

Naam leerling:

Datum:

Aanwezig:

leerkracht:

ouders:

Wensen ouders van gepeste leerling

Wat heeft uw kind nodig?

Wat wilt u dat er gebeurt op school?

Wat verwacht u van docenten/IB/directie?

Wat moeten de pesters/meelopers doen/laten?

Wat kunnen de klasgenoten (omstanders) doen?

11. Toezeggingen ouder van gepeste leerling

Wat kan uw kind zelf doen?

Wat doet u als ouder(s)?

Andere wensen van de ouder van gepeste leerling

☐ begeleiding gepest kind door interne begeleider/gedragsspecialist/schoolmaatschappelijk werk

☐ begeleiding pester/meeloper naar externe begeleidingsexperts via Zorgteam

☐ bemiddeling door de school tussen ouders gepeste leerling en ouders pesters

☐ hoor en wederhoor door de directie van pesters/meelopers* gevolgd door maatregelen

☐ klacht indienen bij bestuur omdat de school (leerkracht/directie) onvoldoende doet tegen pesten*

☐ formele mediation tussen school-ouders omdat de school onvoldoende doet tegen pesten*

☐ klacht indienen bij klachtencommissie omdat de school onvoldoende doet tegen pesten*

☐ aangifte doen van strafbaar pestgedrag bij pesters/meelopers ouder dan 12 jaar *

*Begeleiding door de vertrouwenspersoon hierbij: ja/nee

☐ anders.....

Bijlage 2: Peers inzetten tegen pesten

Peer is het Engelse woord voor gelijke of leeftijdsgenoot. Scholen kunnen peers inzetten om pesten te voorkomen en om pesterijen aan te pakken.

Leerlingmaatjes (peers) zijn leerlingen die andere kinderen ondersteunen en helpen hun weg te vinden op school. Vooral gepeste leerlingen kunnen wel een zelfverzekerd maatje gebruiken die hen helpt.

Peers kunnen ook worden ingezet bij leerlingbemiddeling. Zij treden op als bemiddelaar in conflicten tussen leerlingen en met beide partijen tot een eigen oplossing komen. Het gaat hierbij niet om straffen of schuld vast te stellen. Het doel is ontmoeting en verbinding.

Werken met Peers betekent het scheppen van een win-win situatie. Zo werken Peers aan hun sociale vaardigheden en zelfvertrouwen. En aan de andere kant geven zij andere kinderen juist zelfvertrouwen door te helpen. Peer-leerlingen voelen zich betrokken en verantwoordelijk voor de sfeer en de veiligheid.

Bijlage 3: Oeps formulier onderbouw

Oeps!!

Dat ging even mis..

Naam: _____

Datum: _____

Groep: _____

Wat is er gebeurd?

Maak een tekening van wat er is gebeurd.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for a child to draw a picture of what happened.

Samen met leerkracht

Wat hebben wij afgesproken?

Wat heb je ervan geleerd?

Handtekening van leerkracht:

Bijlage 4: Oeps formulier bovenbouw

Oeps!!

Dat ging even mis..

Naam: _____

Datum: _____

Groep: _____

Wie waren erbij betrokken?

Wat is er gebeurd?

Wat heb jij gedaan?

Wat had jij anders kunnen doen?

Samen met leerkracht

Wat hebben wij afgesproken?

Wat heb je ervan geleerd?

Handtekening van jou:

Handtekening van leerkracht:

Bijlage 5: Nadenkformulier

Een fijne groep maken we samen!

Vraag:	Jouw antwoord:
 1. Wat gebeurde er? 	
2. Wat dacht je? 	
3. Ik voelde mij:	
4. Wat deed je en waarom?	
5. Wie had last van jouw gedrag en waarom?	
6. Wat ga je de volgende keer anders doen?	
7. Wat ga je doen om het nu op te lossen? 	
8. Deze afspraak maak ik met mijzelf, de leerkracht en/of de groep:	
9. Opmerking leerkracht/ouders: 	

Bijlage 6: Herstelrecht

Bij het herstelrecht staat het slachtoffer centraal. De dader krijgt de opdracht de schade die hij heeft veroorzaakt te herstellen.

Vertaald naar het onderwijs kunnen we dan zeggen: “niet sorry zeggen, maar sorry doen” .

Herstelrecht is te gebruiken in een gesprek tussen gepeste leerling en pester.

De procedure die gevolgd wordt is in handen van de leerkracht of de APC.

Het doel is om de pester en de gepeste leerling bij elkaar te brengen. Het doel is dat de gepeste leerling zijn/haar verhaal kan doen. De leerkracht of APC stelt onderstaande vragen aan de gepeste leerling. Op deze manier wordt de pester geconfronteerd met zijn of haar daden. Daarna wordt de pester uitgenodigd om de schade te herstellen.

Herstelrecht kan alleen ingezet worden als beide partijen daartoe bereid zijn. Het is belangrijk dat de pester laat zien dat hij spijt heeft. Dit kan hij of zij laten zien door op te schrijven wat gedaan heeft en waarom hij hier spijt van heeft. Teken en ook.

De pester kan zich dus niet verdedigen of ontkennen dat de pesterijen hebben plaats gevonden. Hij kan het gepeste kind ook niet de schuld geven. Als dit toch gebeurt stopt de leerkracht of de APC het herstelgesprek.

Een strakke regie is belangrijk. Op deze manier krijgt de gepeste de ruimte om zijn of haar verhaal te doen en de pester krijgt de ruimte om het goed te maken.

Herstelrecht vragen

Aan de gepeste	Aan de pester
Wat is er gebeurd?	
Hoe voelde je je toen?	
Wat merk je er nog van?	
Wat is het meest nare voor je?	
Wat moet.....(naam pester)doen om het goed te maken?	
	Hoe denk je nu over wat je gedaan hebt?
	Waar heb je het meeste spijt van?
	Wat doe jij om het goed te maken?
Is dit voor jou voldoende?	
Afspraken	Afspraken

Bijlage 7: No blame handleiding

Een interventie-methode om pesten te stoppen

De no blame methode is een oplossingsgerichte methode. Het volgt de traditie van de systeemtheorie en korte termijn-therapie. Deze methode gaat ervan uit dat geen uitgebreide probleem analyse noodzakelijk is om een probleem op te kunnen lossen. Hoe het probleem eruit ziet, hoe het is ontstaan is bij deze methode niet van cruciaal belang.

Deze methode bestaat uit 7 stappen.

Vorbereiding :

Stel jezelf de volgende vragen

Wat weet ik over deze leerling?

Wat is me opgevallen de laatste tijd m.b.t. deze leerling?

Is de leerling de laatste weken/maanden veranderd?

Welk positieve eigenschappen heeft deze leerling?

Stap 1: gesprek met gepeste leerling.

In deze stap is het belangrijk om een relatie op te bouwen. Probeer rustig in gesprek te komen. Begin met eigen waarnemingen. De leerling krijgt het gevoel dat hij of zij er niet alleen voor staat. Voorbeeld vragen: *Het is me opgevallen dat je de laatste tijd wat vaker ziek bent, je bent een goede voetballer maar ik zie je de laatste tijd niet meer meedoen, je staat de laatste tijd alleen op het schoolplein, etc. Wat is daarvoor de reden?*

Andere vragen kunnen zijn:

- Ga je graag naar school?
- Hoe voel je je op school?
- Ik heb de indruk dat je de laatste tijd niet op je gemak voelt op school-ik ken je anders, is er soms iets?

Vragen naar de wens om verandering:

- Het gaat dus niet zo goed, stel dat het weer zo kan worden als vroeger, wil je dat?
- De situatie zoals die nu is, is niet leuk, niet voor jou maar ook niet voor de klas. Ik heb er vertrouwen in dat we dit kunnen veranderen. Wk weet ook al hoe. Wil je dat? Doe je mee?

Sommige leerlingen hebben er geen vertrouwen meer in dat het weer goed gaat komen. Een positieve instelling is nu belangrijk. Benadruk dat jij een weg weet uit deze situatie.

Benadruk dat niemand bang hoeft te zijn om naar school te gaan, dat de situatie zoals die nu plaats vindt niet in orde is. Het is eerder gelukt om dergelijke situaties te stoppen. Het kan nu ook lukken.

Uitleg geven over de steungroep:

- Ik ga met enkele leerlingen uit je klas praten.
- Met hen ga ik overleggen hoe wij jouw situatie en die van de klas kunnen verbeteren.
- In de groep zitten kinderen die jij aardig vindt, maar ook kinderen die niet aardig tegen je doen.
- Jij hoeft niets te doen, ik regel alles.
- Jij hoeft er ook niet bij te zijn.
- Niemand wordt gestraft en niemand komt in de problemen

- De pesters zullen niet boos op je worden

Samen met de leerling kinderen voor de steungroep kiezen

- Wie in de klas is je vriend/vriendin?
- Wie heeft je wel eens geholpen?
- Wie doet niet aardig tegen je?
- Wie doet er ook nog mee met onaardig doen? (meelopers)
- Welke kinderen doen niet mee? (omstanders)
- Wil je een brief schrijven aan de steungroep over hoe je je voelt door de pestsituatie? Ik zal hem voorlezen. Als je een tekening wil maken kan dat ook, die zal ik laten zien.
- Maak afspraken over de vertrouwelijkheid. Zijn er dingen besproken die je absoluut niet verder mag vertellen. De naam van het gepeste kind moet altijd genoemd worden. De kinderen van de steungroep moeten wel weten om wie het gaat om te kunnen helpen.
- Maak een afspraak voor een vervolgesprek over 8-14 dagen. De leerling hoeft niets te doen. Behalve te kijken of er iets in de pestsituatie verandert. Benadruk dat de leerling altijd bij jou terecht kan.

Stap 2: gesprek met de steungroep

De steungroep bestaat uit 6 leerlingen: de pester, een meeloper, een vriend(in), 3 leerlingen die tot nu toe niets met het pestgedrag te maken hebben gehad en aan een oplossing kunnen bijdragen.

Nodig de steungroep uit:

- Persoonlijk
- De uitnodiging is in de vorm van een wens om hulp/steun bij de oplossing van het probleem
- De reden van de uitnodiging wordt niet genoemd. Het gesprek vindt plaats onder leiding.
- duur: een half uur

De steungroep steunt de leerkracht om het pestprobleem op te lossen, steunt dus niet de leerling.

- De leerkracht moet vertrouwen in de groep hebben
- De leerkracht die onderdeel van het probleem is of niet goed overweg kan met de leerlingen moet dit gesprek niet leiden

Als gespreksleider stel je jezelf de volgende vragen:

- Hoe blijf ik waardierend, ondanks de moeilijke situatie?
- Hoe voorkom ik dat ik verwijtend ga worden richting de pester of meelopen?
- Hoe maak ik leerlingen duidelijk dat ik hun steun nodig heb?
- Hoe benoem ik zo duidelijk mogelijk de sterke kanten van de leerlingen

Tijdens het gesprek:

- Niet oordelen.
- Waarderen.
- Duidelijk sturen.
- Geen ideeën voor een oplossing geven.
- Verwijten onderling vriendelijk onderbreken.
- Niet reageren op aanvallen of provocaties op het gepeste kind.
- Hoe kan de situatie verbeterd worden.
- Houdt oogcontact.
- Betrek alle leden van de steungroep bij het gesprek.
- Zorg dat het gesprek in een kring of aan een ronde tafel plaats vindt.
- Begroet elk kind.
- Fijn dat jullie er zijn.
- Jullie zitten hier voor een belangrijke bijdrage, we hebben tijd tot...
- De reden is dat ik jullie hulp nodig heb:

Met ...naam gepeste leerling gaat het niet zo goed, of...(naam gepeste leerling) vindt het niet meer zo fijn op school.
Stap 3: uitleg probleem - Ik maak me zorgen over.... Ik wil deze situatie graag verbeteren. - Ik ben geschrokken dat iemand bang is om naar school te gaan omdat hij/zij zich niet meer veilig voelt. - Ik vind het belangrijk dat onze school een veilige plek is voor iedereen. Ik denk dat wij hier allemaal bij kunnen helpen. Daarom heb ik jullie uitgenodigd om jullie te vragen wat wij met zijn allen zouden kunnen doen dat zich weer fijn en veilig voelt. Belangrijk is om niet te noemen wat er precies is gebeurd. Ook niet dat er een gesprek met de gepeste leerling is geweest. Jij gaat vertellen hoe gepeste kind zich voelt. - Laat de brief of tekening van het gepeste kind zien als die er is
Stap 4: deel de verantwoordelijkheid Het probleem is uitgelegd. Benadruk nu dat er niemand straf gaat krijgen maar dat we bij elkaar zitten om de situatie te verbeteren. Mochten er verwijten komen, ga er dan niet op in maar kijk samen naar de toekomst. - Het is niet belangrijk wie wat gedaan heeft, maar hoe wij het probleem kunnen oplossen. - Het verleden kun je niet meer veranderen, maar wij kunnen wel kijken hoe we de toekomst beter kunnen maken. Vertel de kinderen waarom juist zij uitgenodigd zijn: jullie zijn volgens mij de juiste leerlingen die mij kunnen helpen, jullie kennen.... het beste, het is me opgevallen dat jij altijd goede ideeën hebt over hoe je iemand kunt helpen, van jou juf weet ik dat jij het altijd heel naar vindt als het met iemand niet goed gaat.
Stap 5: ideeën en voorstellen verzamelen Iedereen weet nu dat er geen straf komt, er is gelegenheid om te kijken naar oplossingen. Hebben jullie een idee wat jullie zelf kunnen doen?
Stap 6: spreek je vertrouwen uit tegenover de groep Je bedankt de steungroep voor de ideeën die aangereikt zijn - Ik wil jullie bedanken voor jullie hulp. - Ik weet zeker dat het voor.... zo weer mogelijk wordt om zich goed te voelen. - Ik denk dat het voor de hele klas fijn is als de sfeer weer beter wordt. - Ik vertrouw op jullie steun en ben ervan overtuigd dat jullie het voor elkaar krijgen. - Over 8-14 dagen wil ik jullie weer spreken over hoe het is gegaan. - Ik ga jullie dus nog eens uitnodigen. - Ik ga jullie dan een voor een spreken - Afscheid met handdruk of iets vergelijkbaars.
Stap 7: vervolgesprekken na 2 weken. Gepeste kind - Hoe ging het de laatste weken? - Wat is er anders/beter? Wat merk je? - Wat heb je verder nodig? Wat wil je nog graag anders? - Is er nog iets dat ik voor je kan doen? Steungroepleden een voor een 5 minuten per lid - Leg van te voren vast in welke volgorde de leerlingen naar je toe komen - Gesprekken kunnen ook op de speelplaats of over meerdere dagen verspreid plaats vinden, tijdsdruk is niet wenselijk

- We hadden afgesproken dat ik zou vragen hoe het nu gaat met..... Ik ben benieuwd of jij vindt dat de situatie verbeterd is.
- Is het je gelukt om een bijdrage te leveren?
- Hoe denk je dat het nu gaat met...?
- Wat denk je dat er voor..... verbeterd is?
- Wat denk jij dat er zou moeten gebeuren om..... zich nog beter laten voelen in de klas?
- Wat kun jij doen?
- Hoe vond je de steungroep?
- Hoe gaat het met jou?

Als de situatie verbeterd is bedank je de leerling voor zijn steun en hulp.

Is de situatie niet voldoende verbeterd dan vertel je dat er nog een bijeenkomst gaat plaats vinden en dank je de leerling voor de bijdrage daaraan.

Bijlage 8: Tips voor een positieve groep in geval van pestgedrag.

Als het goed is heb je in de Gouden Weken **regels** opgesteld. Deze hangen zichtbaar aan de muur en zijn ondertekend door alle leerlingen.

Zorg ervoor dat deze regels worden nageleefd en gehandhaafd en bespreek ze op regelmatig terugkerende basis.

Werk veel aan groepsopdrachten. Doe dit in wisselende groepjes en stel steeds zelf die groepjes samen. De groepsopdrachten worden altijd gezamenlijk afgesloten. Zorg dat dit werk alleen te maken is door samen te werken en bespreek na afloop het werk altijd plenair. Kijk daarbij vooral naar het proces. Wat ging goed? De resultaten komen later wel.

Doe regelmatig spelletjes met de klas. Gekke spelletjes, moeilijke spelletjes. Wijs met de groep regelmatig een winnaar aan.

Bespreek aan het eind van de dag even de sfeer. Trek tien minuutjes uit om de positieve dingen van die dag te noemen. In de onderbouw kan dit met smileys of andere pictogrammen. Laat de negatieve bewust achterwege. Zo gaan de leerlingen met een goed gevoel naar huis. Zorg ervoor dat niet allen jij maar ook de kinderen aan het woord komen. Probeer kinderen te kiezen die waarschijnlijk iets positiefs gaan zeggen.

Op vrijdag zou je de tips en tops door de kinderen op een memoblaadje kunnen laten schrijven. Opplakken op een groot vel en de week daarop kijken of er meer tops zijn en of de tips zijn opgevolgd.

Stimuleer het groepsgevoel. Leer een haka aan bijvoorbeeld.

Zorg ervoor dat er regelmatig complimenten worden gegeven.

Er zijn verschillende manieren om dat te doen, bijvoorbeeld met een complimentenbal: degene die de bal in zijn/haar aantreft, probeert iedere leerling een complimentje te geven, of met envelopjes aan de muur: ieder kind heeft een eigen envelopje met zijn/haar naam erop versierd en aan de muur geplakt. De leerkracht zorgt voor een namenbriefje voor elke leerling. Iedereen schrijft elke dag één complimentje en doet dat in de envelop voor het betreffende kind. Na hetzelfde aantal dagen als dat er leerlingen zijn, kunnen de envelopjes uitgereikt worden.

Negeer problemen niet maar maak ze bespreekbaar. Daarmee zet je de toon over hoe we omgaan met elkaar.

Organiseer regelmatig een **kringgesprek**.

Maak de leerlingen verantwoordelijk voor hun groep (elkaar) en het lokaal.

Dat kan door het verdelen van taken. Elk kind krijgt een taak in de klas. Deze taken schuiven regelmatig door. Hang een lijstje met de taken zichtbaar aan de muur.

Ideeën:

Spinnenweb (vanaf groep 6):

Ga met de leerlingen in een kring zitten.

De leerling de start vertelt iets, bijvoorbeeld zijn/haar kwaliteiten. Als hij klaar is gooit hij een bol wol naar een andere leerling maar houdt het uiteinde vast! De volgende leerling vertelt ook iets over waar hij/zij goed in is en gooit de bol wol door naar iemand anders. Ga zo door totdat iedereen een stuk wol vasthoudt.

De leerkracht laat de groep nu bewegen terwijl iedereen de draad vast blijft houden: “Sta op, ga zitten, ga liggen, op je hurken” etc.

Vertel dat wij allemaal met elkaar verbonden zijn en dat wij met onze kwaliteiten allemaal een bijdrage kunnen leveren aan een leuke groep/schooljaar.

Je kan nu de bol weer opwinden door terug te gaan en daarbij iedereen te laten vertellen over welke kwaliteit hij/zij zou kunnen gebruiken van een medeleerling.

Positieve poster maken (vanaf groep 4):

Je verdeelt de klas in groepjes en vraagt aan de leerlingen om de eerste letter van hun naam op een flap te schrijven (1 flap per groepje). Ieder groepje krijgt nu 3 minuten om een positieve uitspraak/een talent/.... te formuleren over ieder groepslid. De uitspraak moet beginnen met dezelfde letter als het initiaal op het papier. De leerlingen schrijven hun uitspraken op het papier. Verzamel de posters, hang ze op en organiseer een tentoonstellingsmoment.

Blinde rups (alle groepen):

Wil je liever leiden of geleid worden? Zoek dat eens uit als je Blinde Rups speelt.

1. Vorm groepjes.

De spelers vormen groepjes van drie tot vijf leerlingen. Elk groepje vormt een rij waarbij elke speler zijn handen op de schouders van de speler voor hem legt. Het hoofd van de rups (de speler die vooraan staat) heeft zijn ogen open. Het lichaam van de rups (de rest) heeft de ogen dicht.

2. Het hoofd leidt.

Het hoofd leidt de Blinde Rups door het lokaal en vertelt de anderen waar ze zijn, wat ze niet kunnen zien en vooral waar ze voor moeten oppassen. Bijvoorbeeld: “Voorzichtig, er staat een tafel aan onze linkerkant. Nu stoppen we om een andere Blinde Rups door te laten...”

3 Metamorfose

Na elke periode van ongeveer twee minuten roept de spelleider: “Stop. Metamorfose. Start.” Op dat teken gaat het hoofd van de rups achter in de rij staan, opent het nieuwe hoofd zijn ogen en wordt dus de volgende die de rups moet leiden. Iedereen wordt om de beurt het hoofd.

Besprek aan het einde expliciet met je groep wat een ‘goede leider’ is. Wat een goede leider doet en tot welke grens je de leider volgt. Je hebt een goede kans dat de leiders in je klas zich hiernaar gaan gedragen. Ze willen immers leider zijn!

Zoek een overeenkomst (alle groepen).

De leerkracht noemt een paar namen op van leerlingen die voor de klas, in een kring, mogen komen staan. Een voor een, zodat je ondertussen denktijd creëert voor de groep. Waarom moeten deze leerlingen allemaal in de kring of voor de klas komen staan? Wat hebben ze hetzelfde? Bijvoorbeeld spijkerbroek, vest, paardenstaart, veters in de schoenen, bril. etc. Degene die de overeenkomst ontdekt mag vervolgens zelf een overeenkomst kiezen en kinderen met die overeenkomst voor de klas sturen.

Elkaar goed (leren) kennen (onderbouw).

Tik tik wie ben ik. De kinderen gaan elkaars stemmen en namen leren. Dit vinden ze erg leuk. Later in het jaar maken we de stemmen moeilijker en ook dan vinden ze het nog steeds leuk.

Namen spel: 1 stoel leeg in de kring. Kind rechts ervan tikt op de stoel en noemt een naam. Kind met die naam gaat op lege stoel zitten. Nu is er een andere lege stoel en zo gaat het door.

Ook overeenkomst spellen zoals iedereen met bruin haar gaat staan, noem de namen. Iedereen met een spijkerbroek. Ook benoemen dat ook al ziet iedereen er anders uit, veel dingen hebben we toch hetzelfde.

Levend Memory (vanaf groep 3 of 4).

Twee kinderen gaan op de gang. Zij gaan tegen elkaar strijden.

De rest van de groep maakt tweetallen (zelf laten doen of lkr doet het met een bepaald doel).

Het tweetal spreekt eenzelfde beweging/zin/gebaar af. Alle kinderen zitten verspreid door elkaar heen.

De twee raders staan voor de klas en mogen om de beurt een tweetal aanwijzen.

De kinderen die worden aangewezen doen hun 'ding' en het doel is om een paartje aan te wijzen.

Dan krijg je één punt.

Samenwerken (alle groepen).

Geef een hoepel door terwijl de groep in een kring staat met de handen vast. De handen mogen niet worden losgelaten.

Speel het spel trots als een pauw met je groep (alle groepen?)

Trots als een pauw! een vrolijk kaartspel - Alles over gedrag

Dit kun je in kleine groepjes spelen, maar ook met de hele groep. Kinderen leren elkaar kennen en zijn zich bewust van hun eigen talenten. Dit zorgt voor een positief groepsklimaat.

Oplossingsgerichte aanpak pestgedrag met de klas (hele school maar met aangepaste schaal)

Introduceer en gebruik het stappenplan (bijlage)

Eerste hulp bij pesten : Stop, hou op van Woezel en Pip (kleuters).

Leerzaam en toegankelijk prentenboek over pestgedrag en samen spelen binnen de veilige en vertrouwde beleavingswereld van de Toveruin. € 12,99 nog aanschaffen.

De muur tegen pesten : Bouwpakket en lesboekjes (bovenbouw?) De bakstenen kosten € 10, brievenbus en poster ?

In het begin is er alleen de poster maar er komen steeds meer bakstenen bij en de muur tegen pesten wordt steeds hoger en langer.

Per post ontvangt u:

- Poster *Muur tegen pesten* (A2-formaat);
- Kartonnen brievenbus (simpel in elkaar te zetten);
- 100 bakstenen (kaarten A5-formaat).

Coolle Kikker kwartetspel (vanaf 7/8 jaar) Nog aan te schaffen € 16,50

Dit kwartetspel is een simpel spel om kinderen van 8-88 jaar te leren zich meer sociaal te gedragen. Het kwartetspel bestaat uit negen kwartetten met belangrijke onderwerpen die ook behandeld worden tijdens sociale vaardigheidstrainingen.

Piramide tegen pesten. Nog aan te schaffen € 16,95 Voor wie? Vanaf groep 3?

De Pestpiramide is een hulpmiddel om pesten in de klas aan de orde te stellen. Leerlingen denken spelenderwijs na over de verschillende vormen van pesten en gaan hierover met elkaar in gesprek. Dit doen zij door gebruik te maken van kaarten met daarop verschillende vormen van pesten.

De Pestpiramide is op een eenvoudige wijze in te zetten. Een korte handleiding is bijgesloten. Een spel is voldoende voor een klas van 20/30 leerlingen.

Meidenvenijn in het basisonderwijs preventie en aanpak. Boek € 26,50

Zeer informatief boek over meidenvenijn met oplossingsstrategieën.

Enkele hoofdstukken:

- Welkom in de roze wereld: Meidenvenijn, wat is het en waarom?
- De schoolsituatie
- Preventie

- Aanpak
- Doorpakken
- Beleid

(Lijkt me een must have voor op de plank als het voorkomt in een groep)

www.stoeltjesdans.nl

Een gratis tool om het sociaal klimaat in de klas in kaart te brengen. Maak eenvoudig een nieuwe klasindeling op basis van (een) van deze doelen:

- ondersteuning gepeste leerling
- verbeteren negatieve relaties tussen leerlingen
- versterken positieve relaties tussen leerlingen.

Klassenthermometer

Om in beeld te brengen hoe de leerlingen zich voelen.

Zie bijlage.

Bijlage 9: Gouden weken

Een goed begin is het halve werk. Dit geldt zeker voor de groepsvorming aan het begin van het schooljaar. Het proces van groepsvorming begint na een vakantie weer helemaal opnieuw: de leerlingen verkennen elkaar, de leraar en de regels. Daarom is dit een belangrijke tijd om een goed pedagogisch klimaat in de klas te creëren. Daar heb je de rest van het jaar plezier van. De beginweken van het schooljaar zijn goud waard om een basis te leggen voor een fijne sfeer in de klas. Als leraar speel je een essentiële rol bij de groepsvorming in deze eerste, belangrijke weken.

Vijf fasen van goede groepsvorming

Groepsvorming bestaat uit vijf fasen die een groep in ongeveer zes weken doorloopt. Hierna zijn de rollen, normen en waarden grotendeels bepaald voor de rest van het jaar. In deze zes weken is de invloed van de leraar van groot belang. Na elke zomervakantie, bij elke nieuwe leraar, vindt er weer een nieuwe groepsvorming plaats. Ook gaandeweg het schooljaar kan er een nieuw groepsvormingsproces ontstaan, als er bijvoorbeeld nieuwe leerling komen. De fasen zijn:

- **Forming:** oriënteren. Leerlingen leren elkaar kennen, de groep zoekt naar veiligheid en structuur.
- **Storming:** presenteren. De verhouding tussen leerlingen wordt duidelijker, wie is er een leider, wie een volger?
- **Norming:** normeren. De regels, waarden en normen van de groep worden bepaald. Iedereen krijgt een eigen taak in de samenwerking.
- **Performing:** presteren. De groep wordt een team en is klaar voor samenwerking. Er zijn ongeschreven regels waar iedereen zich aan houdt.
- **Reforming:** evalueren. Het einde van het jaar of periode is in zicht. Dit afscheid geeft weer een nieuwe groepsdynamiek, denk bijvoorbeeld aan het afscheid in groep 8.

Tien tips voor de Gouden Weken

Het belang van een positieve relatie tussen leraar en leerling is groot voor een goede groepsdynamiek. Hoe bouw je deze relatie zo goed mogelijk op? Deze tien tips uit het boek De Gouden Weken helpen je op weg.

1. Geef meer complimenten dan negatieve kritiek
2. Gebruik coöperatieve werkvormen
3. Ken je leerlingen: naam, gezinssituatie, hobby's, talenten, etc.
4. Laat de leerlingen jou kennen
5. Doe iedere dag een groepsvormende activiteit
6. Maak samen groepsregels: hoe willen we dit jaar dat we in de groep met elkaar omgaan?
7. Geef complimenten klassikaal en bestraf een-op-een

8. Maak aan het begin van het jaar persoonlijk contact met alle ouders
9. Bespreek regelmatig het doel van schoolregels en klassenregels
10. Geef je collega een goede overdracht voor de eerste dag van het nieuwe schooljaar